

Українська мова

Дата – 26.03.2020. Викладач. Біров О.І.

Тема уроку. Прикметник. Відмінкові закінчення прикметників.

Пояснення навчального матеріалу

Прикметник – самостійна частина мови, що виражає ознаку предмета і відповідає на питання Який? Яка? Яке? Які? Чий? Чия? Чие? Чий?

Прикметники, змінюючись за родами, відмінками й числами, відповідають на такі питання:

1)	називний	— який? яка? яке? які?;
2)	родовий	— якого? якої? якого? яких?;
3)	давальний	— якому? якій? якому? яким?;
4)	знахідний	— який? або якого? яку? яке? які? або яких?;
5)	орудний	— яким? якою? яким? якими? ;
6)	місцевий	— (на) якому? якій? якому? яких?

Усі прикметники відмінюються за одним зразком без винятків. Є лише невелика різниця у вживанні букв **а, у, е, и** та **я, ю, є, і** в закінченнях *твердої* і *м'якої* груп.

До **твердої** групи належать прикметники з основою на будь-який твердий приголосний: *гарячий, чужий, короткий, зелений, братів, сестрин*.

До **м'якої** групи належать прикметники з основою на м'який [н']: *синій, давній, ранній, пізній*. Сюди належать також *безкрайї, довговіїї, короткошіїї* з основою на [й].

Нижче в таблиці наведено буквені (не звукові) закінчення прикметників за родами, числами і групами.

Відмінки	Чоловічий рід		Жіночий рід		Множина	
	Тверда група (жовтий)	М'яка група (синій)	Тверда група (жовта)	М'яка група (синя)	Тверда група (жовті)	М'яка група (сині)
<i>Н.</i>	-ий,	-ій	-а	-я	-і	-і
<i>Р.</i>	-ого	-ого	-ої	-ої	-их	-іх
<i>Д.</i>	-ому	-ому	-ій	-ій	-им	-ім
<i>Зн.</i>	Як у називному або родовому відмінку		-у	-ю	Як у називному або родовому відмінку	
<i>Ор.</i>	-им	-ім	-ою	-ою	-ими	-іми
<i>М. (на)</i>	-ому/ -ім	-ому/ -ім	-ій	-ій	-их	-іх

Виконання системи практичних завдань творчого характеру

Дослідження-моделювання

Змоделювати ланцюги відмінкових форм прикметників, розташували їх у правильній послідовності. Виділити закінчення, назвати відмінки.

- 1) Гіркому, на гіркому, гіркий, гірким, гіркого.
- 2) На нижнім, нижній, нижньому, нижнього, нижнім.

- 3) Правильна, правильною, правильної, правильну, на правильній, правильній.
- 4) Справжніми, справжніх, справжні, на справжніх, справжнім.
- 5) Вродливим, вродливими, вродливі, на вродливих, вродливих.
- 6) Заклучним, на заклучному, заклучного, заклучному, заклучне.

Коментоване письмо

Записати словосполучення, уставляючи в закінчення прикметників букву и або і. Визначити відмінки. Виділити закінчення.

Невелик..й став, у *чист..й воді*, весел.. хлопці, на чуж..й землі, живодайн.. краплини, широк..й долині, велик..м співом, могутн..й дуб, на величним святі, задумлив..м поглядом, щаслив..й долі, народн.. гуляння, пінист..й воді.

Дослідження-зіставлення

Пояснити розбіжність у вживанні голосних и та і у словосполученнях *дружній привіт і дружний учинок*. При потребі скористатись тлумачним словником. Провідміняти подані словосполучення. Виділити закінчення.

Дослідження-порівняння

Поставити подані словосполучення у формі знахідного відмінка однини. Пояснити розбіжність у закінченнях прикметників. Свою думку обґрунтувати.

Проворний юнак, вітряний день; материнський погляд, молодий жайвір; вороний кінь, вічний образ; дерев'яний стіл, польовий птах; поганий настрої, розумний учень.

Дослідження-відновлення

Відновити деформований текст, уставивши в нього прикметники з довідки у відповідному відмінку. Виділити закінчення, визначити відмінок.

Коли в ... степи приходила ... весна, по селах починали лаштуватися в ... дорогу чумаки. Минали ... дні перед виходом валок із сіл, і ось уже впливали ... вози у ... подорож.

Проводжали чумаків урочисто, усім селом. Співали пісень, виголошували напуття, а ... у громаді чоловік благословляв їх перед ... дорогою (М. Слабошпицький).

Довідка: величезний, ранній, останній, неблизький, нелегкий, український, далекий, найшановніший.

Домашнє завдання

Виконати вправи 4, 5, 7, ст. 28